

Вітання самому молодому академіку Відділення наук про Землю НАН України Стеллі Борисівні Шехуновій з нагоди 60-річного ювілею

1 січня 2023 р. Стеллі Борисівні Шехуновій виповнилось 60 років! Це шанований, але приємний вік для людини взагалі, включаючи і жінку, та особливо для директора самого поважаного за віком та з надзвичайно високим науковим авторитетом Інституту геологічних наук НАН України!

Так сталося, що я почав працювати зі Стеллою Борисівною досить давно. Це було на початку 2004 р., і склалася наша співпраця внаслідок таких подій.

Згідно з постановою Президії НАН України від 24.12.2003 № 308, у 2004—2006 рр. було заплановано виконання цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Мінеральні ресурси України та їх видобування». Головою Наукової ради програми було призначено мене. За цією програмою щороку розроблялося 32 проекти, у виконанні яких брали участь 18 установ із 6 відділень НАН України.

Зрозуміло, що відповідно до традицій НАН України, а також з огляду на великий об'сяг роботи, який треба було виконувати для нормального функціонування Наукової ради, був потрібний вчений секретар ради, причому не з Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України, в якому я працюю.

Після відповідних консультацій та обговорення цього питання у Відділенні наук про Землю НАН України мені була рекомендована як учений секретар Наукової ради С.Б. Шехунова. На той час ми з нею знайомі не були. Щоб зорієнтуватися, я ознайомився з її діловою характеристикою. Я з'ясував, що вона вже була кандидатом геолого-мінералогічних наук (захистила дисертацію 11.04.1989), мала звання старшого наукового співробітника із спеціальностей «загальна та регіональна геологія» і «літологія», а з 2002 р. займала посаду вченого секретаря Інституту геологічних наук НАН України. Цих даних мені було більше ніж достатньо, щоб дати згоду на призначення С.Б. Шехунової вченим секретарем Наукової ради цієї цільової програми, що вже почала виконуватись. Нашою спільною роботою я був дуже задоволений. Завжди все було зроблено вчасно, спокійно та на високому професійному рівні, причому з моїм мінімальним втручанням. Постійно проводилися конкурси з відбору проектів для виконання, моніторилася реалізація проектів, щорічно аналізувалися та рецензувалися нові отримані результати, готувалися звіти, публікації, матеріали для розгляду результатів виконання робіт за програмою на засіданнях Президії НАН України. У процесі роботи з С.Б. Шехуновою я переконався, що вона

— фахівець дуже високого рівня, надзвичайно працьовита та взагалі інтелігентна, досвідчена людина. З нею працювати було професійно, легко, продуктивно та приємно.

Після успішного закінчення програми «Мінеральні ресурси України та їх видобування» згідно з постановами Президії НАН України від 09.12.2009 № 325 та від 26.12.2012 № 274 відповідно у 2009—2012 та 2013—2015 рр. було заплановано виконання двох етапів цільової комплексної програми наукових досліджень НАН України «Стратегічні мінеральні ресурси України», а з 2016 по 2020 р. була призначена та виконувалась нова цільова програма наукових досліджень НАН України «Мінерально-сировинна база України як основа безпеки держави». Ми із Стеллою Борисівною в тих же позиціях працювали в цих програмах, і після успішного завершення останньої з них Президія НАН України запропонувала на 2021—2025 рр. нову цільову програму наукових досліджень НАН України «Критичні та стратегічні мінеральні ресурси України за умов глобалізації та змін клімату». Керівником програми я рекомендував призначити С.Б. Шехунову, і моя пропозиція Президією НАН України була прийнята. Вченим секретарем програми я рекомендував призначити молодого доктора геологічних наук з нашого Інституту С.В. Мичака, що керівництвом НАН України теж було позитивно прийнято.

З тої пори ми із С.Б. Шехуною вже не працювали в якихось інших програмах як керівники-виконавці, але бачили один одного та контактували по різних питаннях як члени бюро Відділення наук про Землю НАН України, і я весь час продовжував переконуватись, що С.Б. Шехунова — талановита, працьовита та відповідальна людина. Згодом я зрозумів, що це природний дар, з яким вона народилась, і про це свідчать такі факти її біографії:

1980 р. — із золотою медаллю закінчила Київську середню школу № 52 і в той самий рік вступила до геологічного факультету Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка;

1985 р. — з відзнакою закінчила університет, вступила до аспірантури Інституту геологічних наук АН УРСР і стала займатися соленосними формаціями Дніпровсько-Донецької та Прикаспійської западин;

1989 р. — захистила кандидатську дисертацію «Модель галокинеза по литологическим данным»;

2011 р. — захистила докторську дисертацію «Особливості літогенезу соленосних формацій та проблеми їх використання»;

2015 р. — стає членом-кореспондентом НАН України зі спеціальності «наноседиментологія»;

2020 р. — отримала наукове звання професора зі спеціальності «103 — Науки про Землю»;

2021 р. — вибрана академіком НАН України зі спеціальності «геологія, седиментологія, наноседиментологія» (при обговоренні її кандидатури на Загальних зборах нашого Відділення наук я виступав і активно її підтримував).

Адміністративний ріст у Стелли Борисівни в Інституті геологічних наук НАН України теж був швидкий:

2002—2015 рр. — учений секретар;

2016—2021 рр. — заступник директора з наукової роботи;

2021 р. — директор.

Важливо зазначити, що Стелла Борисівна зацікавилась геологією майже з дитинства. При Київському палаці піонерів Борис Олександрович Горлицький (ми з ним були на одному курсі в університеті, я — геофізик, а він — геолог, цікавий і розумний чоловік, я дуже поважав його, у нас з ним були добрі стосунки) організував гурток юних геологів і час від часу проводив цікаві геологічні маршрути. У старших класах школи Стелла Борисівна вступила до цього гуртка та почала брати участь у цих маршрутах. Вона разом з юними геологами відбирала зразки цукроподібних апатит-нефелінових руд на плато Расвумчорр на Кольському півострові. Вражала величі підземних лабіринтів і натічних форм Кунгурської карстової печери, брала участь у дослідницьких проектах. Тож для Стелли Борисівни геологія — справа її життя.

У 2006 р. Стелла Борисівна організувала в Інституті геологічних наук НАН України Центр колективного користування науковими приладами на базі сканувально-го електронного мікроскопа та лазерного аналізатора розміру частинок. Електронна мікроскопія та лазерна седиментографія дали змогу на ультрамікроскопічному рівні та нанорівні встановлювати речовинний склад і морфологічні особливості геологічних об'єктів. Дослідження, що організовані та проведені під керівництвом С.В. Шехунової і ґрунтуються на комплексі традиційних і новітніх прецизійних методах, такі: сканувальна та просвічувальна електронна мікроскопія, рентгенівський мікроаналіз, термобарогеохімія, лазерна седиментографія та ін. (тобто використовуються методи самої сучасної фізики), сформувавши основи нового наукового напрямку в дослідженні осадової оболонки Землі — «наноседиментології».

У 2020 р. вийшла з друку великого обсягу (31 друк. арк.) одноосібна монографія С.В. Шехунової «Соленосні формації: закономірності літогенезу та проблеми використання»¹.

¹ З сумом зауважу, що не тільки одноосібні монографії, а й одноосібні статті в наш час бувають, на жаль, не часто.

Безумовно, що прізвище С.В. Шехунова добре відоме фахівцям далеко за межами України. У 1996 р. за грантом МАГАТЕ вона стажувалась у Німеччині по вирішенню проблем безпеки підземних сховищ радіоактивних відходів; у 2018 р. у Канаді брала участь в роботі 20-го Міжнародного Седиментологічного конгресу; від Інституту керує виконанням трьох міжнародних проектів, які були виграні на конкурсній основі; вона — член Міжнародної асоціації седиментологів (IAS).

Чудово, що С.В. Шехунова, фахівець надзвичайно високого наукового рівня та чудова людина, працює в українській геології, очолює Інститут геологічних наук НАН України і є академіком НАН України. Це сприяє активному розвитку сучасної геологічної науки в цілому і, безумовно, важливо для подальшого розвитку мінерально-сировинної промисловості України.

Від імені Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України та себе особисто поздоровляємо С.В. Шехунову зі славним 60-річним Ювілеєм і бажаємо їй здоров'я, благополуччя та подальших успіхів у розвитку сучасної геологічної науки.

В.І. Старостенко